

Sygn. akt III AUa 671/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2013 r. w Szczecinie

sprawy B. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 czerwca 2012 r. sygn. akt VII U 2331/11

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 671/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 września 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił B. R. prawa do emerytury w wieku obniżonym, bowiem do dnia 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy podniósł ponadto, że B. R. nadal pozostaje w stosunku pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury. Wniósł przy tym o zaliczenie do okresu pracy w warunkach szczególnych swojego zatrudnienia od 1 października 1968 roku do 27 czerwca 1991 roku w (...) spółce akcyjnej w S. na stanowisku montera konstrukcji metalowych na wysokości. B. R. zadeklarował jednocześnie rozwiązanie stosunku pracy w przypadku zaliczenia wskazanego okresu składkowego do stażu pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie. Podniósł ponadto, że nie ma możliwości zaliczenia wymienionych przez odwołującego okresów zatrudnienia, jako pracy w warunkach szczególnych, ponieważ wykazane w świadectwie pracy w warunkach szczególnych stanowisko „monter” nie jest powołane w wykazie A, dziale V, poz. 1 zarządzenia resortowego.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2012 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie w VII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia **29 września 2011 roku**.

Sąd Okręgowy ustalił, że B. R. (...) aktualnie zatrudniony jest w (...) B. K.. Do dnia wydania zaskarżonej decyzji ubezpieczony nie rozwiązał ze wskazanym pracodawcą stosunku pracy. Organ rentowy na dzień 1 stycznia 1999 roku uwzględnił B. R. 26 lat, 4 miesiące i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługiwało na uwzględnienie. ***Przywołał przy tym treść art. 32 ust. 1 i 2, art. 46 ust. 1 i 2 oraz 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dla jej jako ustawa emerytalna), a także odpowiednie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.***

W ocenie Sądu Okręgowego niewątpliwym było spełnienie przez ubezpieczonego warunku 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego przed 1 stycznia 1999 roku, a także nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego. Za kwestię sporną uznał natomiast sąd meriti udowodnienie przez skarżącego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych przed dniem 1 stycznia 1999 roku, a także pozostawanie przezeń w stosunku pracy. Z uwagi na nierozwiązane przez ubezpieczonego stosunku pracy bezprzedmiotowe stało się zdaniem Sądu Okręgowego rozstrzygnięcie kwestii pracy w szczególnych warunkach w spornym okresie, bowiem nawet pozytywne ustalenie tej okoliczności uniemożliwiłoby przyznanie skarżącemu prawa do emerytury. Jak wskazał sąd pierwszej instancji podstawowym warunkiem nabycia uprawnień emerytalnych według art. 184 ustawy emerytalnej jest spełnienie przesłanki stażu przed dniem 1 stycznia 1999 roku. Brak w treści art. 184 przesłanki końcowej daty spełnienia pozostałych warunków nabycia uprawnień emerytalnych powoduje, iż ubezpieczeni, którzy w chwili wejścia w życie ustawy posiadali wymagany okres ubezpieczenia, mogą realizować prawo do emerytury na starych zasadach po osiągnięciu wieku emerytalnego również po dniu 31 grudnia 2008 roku, przy spełnieniu warunku nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego i rozwiązania stosunku pracy. B. R. osiągnął wiek 60 lat i już w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej legitymował się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym. Poza sporem znajdowała się także okoliczność nie przystąpienia strony do otwartego funduszu emerytalnego. Ubezpieczony nie rozwiązał jednak stosunku pracy, co sam przyznał na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku w niniejszej sprawie. Zdaniem Sądu Okręgowego B. R. nie spełnił zatem jednej z koniecznych przesłanek uzyskania prawa do emerytury w trybie art. 184 ustawy emerytalnej.

Na koniec sąd pierwszej instancji literalna wykładnia przepisu art. 184 ust. 2 jest jasna i nie budzi wątpliwości. Ustawodawca jednoznacznie wskazał przesłanki, których spełnienie skutkuje nabyciem prawa do emerytury i nie przewidział w tym zakresie żadnych wyjątków. Organy stosujące prawo nie mają możliwości samodzielnego ukształtowania określonej materii, a ich obowiązkiem jest przestrzeganie oraz stosowanie powszechnie obowiązującego prawa. Brak przy tym jakichkolwiek podstaw do wyłączenia ich od czynienia zadość temu obowiązkowi. Nie mogą one przecież w żadnym razie orzekać wbrew prawu, chociażby nawet było ono - w ocenie wnioskodawców - rażąco krzywdzące i niesprawiedliwe.

Uznając, że B. R. nie spełnił wszystkich warunków przyznania mu prawa do emerytury, gdyż nie rozwiązał stosunku pracy, w którym aktualnie pozostaje, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego, jako bezzasadne.

Rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji zaskarżył w całości ubezpieczony wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę orzeczenia poprzez ustalenie istnienia prawa do emerytury. Ponadto apelujący wniósł o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie toczące się przez sądem pierwszej instancji oraz za postępowanie apelacyjne według norm przepisanych. Na koniec skarżący wniósł o skierowanie do Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej pytania prawnego w przedmiocie zgodności art. 184 ustawy emerytalnej z art. 2 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Rozstrzygnięciu Sądu Okręgowego apelujący zarzucił ***naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 212 ust. 1 k.p.c., art. 233 §1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 386 § 4 k.p.c.; oraz naruszenie prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy emerytalnej.***

Apelujący podniósł, że w jego ocenie pominięcie konieczności ustalenia kryterium spełnienia przez ubezpieczonego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze stanowiło naruszenie dyspozycji przepisu art. 212 ust. 1 k.p.c. Ponadto Sąd Okręgowy naruszył normę wynikającą z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków nie ma wpływu na tok postępowania. Skarżący podkreślił, że jedyną możliwością udowodnienia przez **B. R.** posiadania, wymaganego przez przepisy prawa, stażu pracy w warunkach szczególnych, był właśnie dowód z zeznań świadków - współpracowników. Pominięcie wskazanego dowodu uniemożliwiło udowodnienie powyższej okoliczności. Apelujący błędów w rozstrzygnięciu sądu pierwszej instancji upatruje też w zbyt pobieżnym sformułowaniu uzasadnienia odmowy dopuszczenia dowodu z zeznań świadków, a tym samym naruszeniu art. 328 § 2 k.p.c. Zdaniem skarżącego Sąd Okręgowy w rozstrzygnięciu przyjął błędnie, że istotą sporu była wypłata świadczenia emerytalnego, gdy tymczasem spór dotyczył ustalenia uprawnienia skarżącego do emerytury. Naruszono tym samym art. 386 § 4 k.p.c., jako że sąd pierwszej instancji nie zbadał podstawy materialnej pozwu oraz pominął podniesione w tym zakresie zarzuty pozwanego i w konsekwencji nie odniósł się w ogóle do przedmiotu sprawy. O ile wedle Sądu, ustalenie okresów stażowych jest bezprzedmiotowe w razie nie rozwiązania stosunku pracy przez skarżącego, o tyle, w opinii skarżącego, brak ustalenia tych okresów faktycznie uniemożliwia realizację prawa do emerytury nawet w razie spełnienia przesłanki rozwiązania stosunku pracy. Apelujący wywodzi z tego, że istotą sporu było określenie przysługującego ubezpieczonemu prawa do emerytury przy zachowaniu wszystkich ustawowych ku temu przesłanek, nie zaś wybiórcze ich stosowanie.

Uzasadniając kolejny zarzut apelacyjny skarżący wskazał, że z naruszeniem wskazanych powyżej przepisów procedury wiąże się niewłaściwe zastosowanie przez Sąd Okręgowy przepisu art. 184 ustawy emerytalnej. Aby sprawdzić kryteria oznaczone w ust. 2 przepisu, należy bowiem uprzednio dokonać weryfikacji przesłanek szczegółowo wymienionych w ust. 1 wskazanego przepisu. Brak posiadania przez ubezpieczonego wymaganych okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych dyskwalifikowałby bowiem pozostałe przesłanki. Ponadto przepis ten nie może być rozpatrywany w oderwaniu od przepisów określających wielkość stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Zatem nie jest uzasadnione rozpatrywanie pozostałych przesłanek oznaczonych w art. 184 bez uprzedniego rozpoznania kwestii stażu pracy ubezpieczonego.

W dalszej kolejności apelujący podniósł, że w jego opinii sąd pierwszej instancji po zbadaniu istoty sprawy powinien ewentualnie zastosować art. 103 oraz 103a ustawy emerytalnej zezwalający na zawieszenie prawa do emerytury na okres pozostawania ubezpieczonego w stosunku pracy. Skarżący nie uzyskał jednak pozytywnej decyzji w przedmiocie nabycia uprawnienia do emerytury z uwagi na to, że nie był w stanie w postępowaniu przez organem rentowym udokumentować stażu pracy w szczególnych warunkach.

Na koniec apelujący wskazał, że art. 6 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 257 poz. 1726) na dzień wnoszenia apelacji był rozpatrywany przez Trybunał

Konstytucyjny w zakresie w jakim uzależniał kontynuację wypłaty emerytury od uprzedniego rozwiązania stosunku pracy.

Uzasadniając potrzebę wystosowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej skarżący podniósł, że w jego ocenie przepis art. 184 ustawy emerytalnej, w obowiązującym brzmieniu, narusza art. 2 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie w jakim narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego oraz związaną z nią zasadą zaufania obywateli do Państwa, a także w zakresie w jakim narusza konstytucyjne gwarancje zabezpieczenia społecznego. Apelujący wskazał, że przepis art. 184 ustawy emerytalnej uzależnia nabycie uprawnień emerytalnych od uprzedniego rozwiązania przez ubezpieczonego stosunku pracy. Ubezpieczony, nie mając pewności, czy jego okresy zatrudnienia w warunkach szczególnych zostaną przez organ rentowy uznane, może nie uzyskać uprawnienia emerytalnego, a nadto zostać bez środków utrzymania w związku z rozwiązaniem stosunku pracy. Wymóg rozwiązania stosunku pracy celem uzyskania uprawnienia emerytalnego powoduje po stronie wnioskodawcy stan niepewności, co do zabezpieczenia społecznego jego bytu. Przepis art. 184 nie zawiera cech pozwalających na dyferencję sytuacji podmiotów ubiegających się o przyznanie uprawnienia emerytalnego. Zdaniem apelującego powyższe znajduje swoje odzwierciedlenie w działaniach ustawodawcy, który dostrzegając potencjalne problemy z konstytucyjnością zapisów art. 103, 103a oraz 184 ustawy emerytalnej, postanowił dokonać nowelizacji przedmiotowej ustawy, uchwalając z dniem 11 maja 2012 roku ustawę o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, który to akt w art. 1 pkt 20 stanowi, iż z dniem wejścia w życie przytoczonej ustawy, tj. 1 stycznia 2013 roku, znosi się obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w razie skorzystania z uprawnienia do wcześniejszej emerytury. Tym samym z tą datą ubezpieczony będzie obowiązany jedynie wykazać, iż nie jest zapisany do otwartego funduszu emerytalnego oraz, że posiada stosowny staż pracy w warunkach szczególnych, a także odpowiednią ilość okresów składkowych i nieskładkowych.

W odpowiedzi na apelację **B. R. organ rentowy wniósł o jej oddalenie** w całości. Wskazał przy tym, że nawet pozytywne ustalenie przesłanki stażowej uniemożliwia przyznanie świadczenia osobie, która, tak jak ubezpieczony, nie rozwiązała stosunku pracy o czym stanowi art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej, który w niniejszej sprawie znajduje zastosowanie. W ramach postępowania dowodowego Sąd Okręgowy dopuścił jednak dowód z dokumentów w postaci akt emerytalnych i osobowych wnioskodawcy, a także dowód z zeznań świadków i zeznań wnioskodawcy. W konsekwencji sąd meriti uznał, że ubezpieczony nie spełnił wszystkich warunków przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku, co skutkowało koniecznością oddalenia odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z art. 476 § 2 k.p.c. sprawą z zakresu ubezpieczeń społecznych jest sprawa w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego. Wskutek odwołania sąd ubezpieczeń społecznych rozstrzyga o prawidłowości decyzji, a zakres i przedmiot tego rozpoznania wyznaczany jest przez treść aktu administracyjnego (zaskarżonej decyzji). Rozstrzygnięcie sądu odnosi się bowiem do zaskarżonej decyzji (por.: art. 477 § 2, art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i art. 477^{14a} k.p.c.). Innymi słowy, przedmiot rozpoznania sądu ubezpieczeń społecznych może stanowić tylko stan rzeczy rozpoznany przez organ rentowy w wydanej decyzji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 lutego 2007 r., sygn. III UZ 1/07, OSNP z 2008 r. nr 7-7, poz. 117 i z 13 maja 1999 r., sygn. II UZ 52/99, OSNP z 2000 r. nr 15, poz. 601). W postępowaniu odwoławczym od decyzji odmawiającej prawa do świadczenia z ubezpieczeń społecznych sąd ocenia legalność decyzji według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania (tak w wyroku Sądu Najwyższego z 20 maja 2004 r., sygn. II UK 395/03, OSNP z 2005 r. nr 3, poz. 43). Oznacza to, że rozstrzygnięcie sprawy zapadło na podstawie przepisów **art. 32 ust. 1 i 2 oraz 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, a także rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2013 roku.**

W ocenie Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe w przedmiotowej sprawie, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego, a w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Okręgowy w pisemnych motywach wyroku wskazał, jaki stan faktyczny stał się podstawą orzeczenia oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu. Stąd też Sąd Apelacyjny w całości uznał i przyjął jako własne ustalenia sądu pierwszej instancji, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (tak w wyrokach Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAP z 1999 r., nr 24, poz. 776; z 22 lutego 2010 r., sygn. I UK 233/09, LEX nr 585720 oraz z 24 września 2009 r., sygn. II PK 58/09, LEX nr 558303). Sąd drugiej instancji nie dostrzegł przy tym naruszenia przez sąd meriti prawa materialnego, w związku z czym poparł w całości jego rozważania również w zakresie przyjętych podstaw prawnych orzeczenia.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska skarżącego jakoby Sąd Okręgowy w rozstrzygnięciu swym przyjął błędnie, że istotą sporu była wypłata świadczenia emerytalnego, gdy tymczasem spór dotyczył ustalenia uprawnień skarżącego do emerytury. Zarówno w komparacji wyroku jak i w jego uzasadnieniu wskazywano na to, że spór toczy się „o prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach”. Sąd Okręgowy zasadnie badał czy organ rentowy w sposób uprawniony odmówił przyznania **B. R.** prawa do emerytury w wieku obniżonym, z uwagi na niespełnienie dwóch przesłanek warunkujących nabycie tego prawa, tj. brak rozwiązania stosunku pracy i nie wykazanie 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Podkreślić w tym miejscu należy, że prawo do świadczenia przewidzianego w art. 184 ustawy emerytalnej oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (przed dniem 1 stycznia 2013 roku) uzależnione było od łącznego spełnienia wszystkich przewidzianych prawem wymogów. Ubezpieczony musiał bowiem:

- osiągnąć określony wiek,
- legitymować się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach,
- posiadać 25-letni okres składkowy i nieskładkowy,
- nie przystępować do OFE,
- rozwiązać stosunek pracy.

Tylko łączne spełnienie wszystkich wymienionych wymogów warunkowało przyznanie świadczenia, zaś pominięcie co najmniej jednego z nich uzasadnia decyzję odmowną.

Zestawienie wymogów określonych w art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej (w brzmieniu przed dniem 1 stycznia 2013 roku) z realiami rozpoznawanej sprawy nakazuje stwierdzić, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest w pełni zasadny i oparty o obowiązujące przepisy prawa. Skoro ubezpieczony bezspornie nie rozwiązał umowy o pracę przed wystąpieniem o emeryturę w wieku obniżonym, to sąd pierwszej instancji nie był zobowiązany do badania, czy ubezpieczony spełnia kolejne przesłanki do nabycia wnioskowanego prawa. Takie postępowanie Sądu Okręgowego jest zgodne z postulatem szybkiego i sprawnego orzekania. Niespełnienie choćby jednego z warunków, tak jak w niniejszej sprawie, było wystarczające, aby rozstrzygnąć spór i stwierdzić, że decyzja organu rentowego, odmawiająca przyznania emerytury, była w pełni zasadna i prawidłowa.

Jednocześnie podkreślić należy, że powyższe stanowisko - iż jeżeli ubezpieczony nie rozwiązał stosunku pracy na dzień złożenia wniosku o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, a nadto nie udokumentował przed organem rentowy spełnienia warunku posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na dzień 1 stycznia 1999 roku, sąd rozpoznający odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania prawa do emerytury, po ustaleniu, że ubezpieczony nie rozwiązał stosunku pracy, nie ma obowiązku prowadzenia postępowania celem ustalenia spełnienia pozostałych przesłanek przyznania świadczenia - jest konsekwentnie reprezentowane przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie (por. m.in. wyroki z 11 marca 2010 r., sygn. III AUa 19/10, OSA -106 oraz z 26 września 2012 r., sygn. III AUa 349/12, LEX nr 1220640). Pogląd ten był już wcześniej prezentowany w orzecznictwie Sądu

Najwyższego, który stwierdził, że „istota decyzji organu rentowego polega na rozstrzygnięciu o prawie do konkretnego świadczenia (lub o jego wysokości) jako całości, a nie o poszczególnych elementach składających się na to prawo. Sąd stwierdzający spełnienie przez ubezpieczonego jednego lub więcej warunków powstania prawa do świadczenia, nie może ustalić tego w sentencji wyroku, przy jednoczesnym oddaleniu odwołania ubezpieczonego od niekorzystnej dla niego decyzji organu rentowego” (wyrok z 15 grudnia 2000 r., sygn. II UKN 147/00, OSNP z 2002 r., nr 16, poz. 389). Także w postanowieniu z 22 lutego 2012 r. (sygn. II UK 274/11, LEX nr 1215285) Sąd Najwyższy stwierdził, że ustalenie spornego prawa do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej wymaga łącznego spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących jego nabycie, w tym rozwiązania, tj. zakończenia i przerwania stosunku pracy. Pozostawanie w ciągłym zatrudnieniu po pozornym rozwiązaniu stosunku pracy u dotychczasowego pracodawcy wyklucza nabycie prawa emerytury na podstawie art. 184 tej ustawy.

Apelujący nie zakwestionował poczynionych ustaleń w kwestii zaniechania rozwiązania stosunku pracy, przy jednoczesnym podważaniu prawidłowości pominięcia przez sąd meriti dokonania dalszych ustaleń w sprawie (spełnienia wymogu posiadania 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych). Zatem zarzuty apelacyjne wskazujące na uchybienie przez Sąd Okręgowy przepisom postępowania poprzez brak ustalenia, że praca wykonywana w latach 1968-1991 była pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej były niezasadne. W sprawie nie doszło do nierozpoznania przez Sąd Okręgowy całości żądań zawartych w odwołaniu. Żądanie było bowiem jedno - przyznanie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy zasadnie podzielił stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji, co do braku rozwiązania przez ubezpieczonego umowy o pracę, skutkujące odmową prawa do świadczenia.

Sąd drugiej instancji zauważa, że art. 184 nie wprowadza żadnej kolejności w ocenianiu poszczególnych przesłanek nabycia prawa do świadczenia. Nieuzasadniona jest argumentacja skarżącego, jakoby ustalenia odnośnie rozwiązania stosunku pracy, miały być dokonywane w dalszej kolejności, po uprzednim rozpoznaniu przesłanki stażowej. Na powyższe nie wskazuje ani wykładnia literalna, ani celowościowa przywoływanego przepisu.

Pominięcie ustalenia kryterium spełnienia przez ubezpieczonego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie stanowiło naruszenia dyspozycji przepisu art. 212 ust. 1 k.p.c., co starał się udowodnić apelujący. Zważyć należy, że przywoływany przepis dotyczy postępowania sądu na rozprawie, który poprzez zadawanie pytań stronom dąży do tego, aby strony przytoczyły lub uzupełniły twierdzenia lub dowody na ich poparcie oraz udzieliły wyjaśnień koniecznych dla zgodnego z prawdą ustalenia podstawy faktycznej dochodzonych przez nie praw lub roszczeń. W ten sam sposób sąd dąży do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, które są sporne. Przewidziane w przepisie wstępne wyjaśnienie stanowisk stron w doktrynie zwane jest informacyjnym wysłuchaniem stron. **B. R.** był w toku postępowania sądowego reprezentowany przez pełnomocnika zawodowego, który fachowo formułował twierdzenia ubezpieczonego i wskazywał na dowody na ich poparcie. Przepis art. 212 ust. 1 k.p.c. nie był zatem naruszony zaskarżonym rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego.

Apelujący argumentował, że sąd pierwszej instancji po zbadaniu istoty sprawy, wobec nie rozwiązania przez ubezpieczonego stosunku pracy, powinien ewentualnie zastosować art. 103 oraz 103a ustawy emerytalnej zezwalający na zawieszenie prawa do emerytury na okres pozostawania w zatrudnieniu. Stanowisko to nie zasługuje na aprobatę. Zawieszanie prawa do świadczenia dotyczy bowiem tych emerytów, którzy nabyli świadczenie w świetle obowiązujących przepisów, a więc emerytur przyznawanych bez względu na cenzus rozwiązania stosunku pracy. Ponieważ **B. R. prawa do świadczenia nie nabył, nie podlegało ono zawieszeniu.**

Sąd Apelacyjny nie uznał za konieczne wystosowywania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego co do zgodności art. 184 § 2 ustawy emerytalnej z art. 2 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten uległ bowiem z dniem 1 stycznia 2013 roku nowelizacji, w wyniku której doszło do wykreślenia wymogu rozwiązania pracy przez ubezpieczonych dochodzących prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym uznać należało, że brak jest wątpliwości prawnej uzasadniającej zwracanie się zapytaniem do Trybunału.

Jeszcze raz podkreślić należy, że ustalenie, iż ubezpieczony w dacie składania wniosku o świadczenie kontynuował zatrudnienie, uzasadniało oddalenie odwołania od zaskarżonej decyzji i zwałniało sąd pierwszej instancji od badania pozostałych przesłanek ustawowych nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym.

Jedynie na marginesie Sąd Apelacyjny wskazuje, że wydane przez syndyka masy upadłościowej Przedsiębiorstwa (...) S.A. w upadłości w S. świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest niezgodne z dokumentami zgromadzonymi w aktach osobowych ubezpieczonego. **B. R. nie wykonywał stale w okresie od 1968 do 1991 roku pracy montera konstrukcji metalowych na wysokości (w tym: urlopy bezpłatne związane z wyjazdami na budowy eksportowe). Zwraca uwagę fakt, że w kwestionariuszu osobowym ubezpieczony podał, że jego zawodem wyuczonym jest „monter instalacji sanitarnych” (k. 74 akt osobowych pracownika, kopia świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły zawodowej z 25.06.1968 r., k. 33), w karcie informacyjnej z 1980 roku wskazano, że jest „monterem instalacji przemysłowych” (k. 39 akt osobowych pracownika), a z 1988 roku „monterem-ślusarzem”. Powyższe przeczy twierdzeniom B. R. jakoby przez cały sporny okres wykonywał prace montera konstrukcji metalowych na wysokości. Ponadto co najmniej od 6 marca 1978 roku ubezpieczony pracował jako brygadzysta. Do jego obowiązków należało m.in. zapoznawanie się z dokumentacją techniczną, pobieranie zleceń roboczych i kwitów materiałowych, narzędzi i sprzętu, przygotowywanie narzędzi oraz urządzeń zabezpieczających, przygotowywanie miejsca pracy i organizowanie stanowisk roboczych, nadzór nad przestrzeganiem przez pracowników przepisów bhp i ppoż., przeprowadzanie instruktażu okresowego na stanowisku roboczym, czy branie udziału w badaniu przyczyn wypadków przy pracy (k. 64 akt osobowych pracownika). Z tego tytułu ubezpieczony otrzymywał dodatek funkcyjny (k. 59 akt osobowych pracownika). Z czasem obowiązki brygadzysty poszerzono m.in. o prowadzenie brulionu rejestrowania pobranych materiałów, sprzętu i prefabrykatów, rozstawianie i przydzielanie robotników do pracy, dokonywanie obmiarów i sprawdzanie obliczenia wartości wykonywanych robót, etc. (k. 45-46 akt osobowych pracownika).** Jako brygadzysta i pracownik nadzorował prace pozostałych osób w oderwaniu od swoich zwykłych obowiązków, co istotnie ograniczało czas faktycznie wykonywanej przez ubezpieczonego pracy w warunkach szkodliwych. Innymi słowy, **B. R.** w niepełnym wymiarze czasu pracy wykonywał czynności montera, gdyż zajmując stanowisko brygadzysty - nadzorującego, codziennie zajmował się rozdysponowywaniem pracy pomiędzy podwładnych, nadzorowaniem ich pracy, przygotowywaniem dokumentacji.

Pamiętać należy, że prawo do emerytury w wieku obniżonym z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy emerytalnej, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Dla oceny, czy ubezpieczony pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku (tak w licznych orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym w wyroku z 8 czerwca 2011 roku, sygn. I UK 393/10, LEX nr 950426). Zakres obowiązków powierzonych **B. R. przez pracodawcę i wskazany w aktach osobowych w obszernej dokumentacji źródłowej (k. 39 akt sprawy) – raczej wykluczał uznanie spornego okresu za pracę** w szczególnych warunkach uzasadniającą prawo do emerytury w wieku obniżonym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego apelacja **B. R. nie zasługiwała na uwzględnienie i jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.**

SSA Urszula Iwanowska SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Jolanta Hawryszko